

קול צופיין

קול צפ"ך נשאן קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1022

ניצבים וילך תשי"ף השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

לעולם יסדיר אדם תפילתו ואחר כך יתפלל ביאורים לתפילות ראש השנה

נאום ה"י. מדובר על זכות לחיות בדור כזה פלאי שבו מתממשת כל ההבטחה של אלוקים אחרי אלפי שנים.

ימות המשיח

הרמב"ם כותב כי הפסוקים שנאמרו בפרשת "ניצבים" כוללים בתמצית את כל נבואות הנביאים על הגאולה. כך נאמר בפסוקים: "וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר הִפְיָצָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ שָׁמָּה: אִם יִהְיֶה נִדְחֶךָ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם יִקְבְּצֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִשָּׁם יִקְחֶךָ: וְהִבְיָאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר יְרָשׁוּ אֲבֹתֶיךָ וְיִרְשָׁתָהּ וְהִיטְבָה וְהִרְבָּה מֵאֲבֹתֶיךָ." ועליהם כותב הרמב"ם. "ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנאמרו על ידי כל הנביאים" (רמב"ם מלכים יא א).

ואין ספק שהרמב"ם לא האריך להביא את כל הפסוקים שנאמרו בפרשתנו, אבל בוודאי שגם הפסוקים על חורבן הארץ התקיימו. "וְנִפְרִית וְנִמְלַח שָׂרְפָה כָּל אֶרֶצָה לֹא תִזְרַע וְלֹא תִצְמַח וְלֹא יֵעֲלֶה בָּהּ כָּל עֵשֶׂב כְּמִהְפַּכֶת סֵדֶם וְעַמְרֵה אֲדָמָה וְצִבְוִים אֲשֶׁר הִפָּךְ ה' בְּאַפּוֹ וּבְחִמָּתוֹ" (דברים כט כב). תיאור מדויק של המציאות שהייתה פה עד לפני 150 שנה. תיאור שנראה כל כך לא אמין כשרואים את ברכת הארץ היום. אבל ברוך שנתן עולמו לשומרים ויש תמונות של הארץ מלפני 150 שנה שמראות איך כל הפסוקים הללו התקיימו במלואם בצורה הכי מדויקת.

אין ספק שהרמב"ם התכוון גם לפסוקים שבאו אחר כך, שמתארים את התהליך הרוחני שחלק מתקיים היום וחלק הוא העתיד שלנו: "וְיָמַל ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת לְבָבְךָ וְאֶת לִבְבֵךְ לְאֶהְבָה אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל נַפְשֶׁךָ לְמַעַן חַיֶּךָ." ויש חלק שכבר מתקיים היום: "וְנָתַתָּה ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת כָּל הָאֲלוֹת הָאֵלֹהִים עַל אֲבֹתֶיךָ וְעַל שִׁנְאֵיךָ אֲשֶׁר רָדְפֶךָ." אנחנו רואים בעינינו את קריסת ציר הרשע של אויבינו שמכריזים השכם והערב על רצונם להשמיד אותנו, והם נשמדים והולכים כמו שהושמד היטלר וחבר מרעיו; רואים את קריסת ממלכת הרשע של ברית המועצות שרדפה את העם היהודי ומנעה ממנו לקיים את אורחות חייו, כמו שעשו כל שונאי ישראל מאז אנטיוכוס וחבריו.

נבואות הגאולה בתורה

מוזמור לתודה על כל הטוב

בכל פעם שאני מגיע לפרשות "ניצבים" ו"וילך" אני מתרגש מאוד. אלה פרשות שנכתבו לפני 3,300 שנה, ומדהים לגלות כמה הן מדויקות לימינו, ממש עד הפרט האחרון. מדויקות גם בתיאור הגלות וגם בתיאור כל תקופת הגלות וחורבן הארץ במשך 1,880 שנה.

הנבואות הללו מדויקות בתיאור קיבוץ גלויות מכל מדינות העולם, ומדויקות בכך שלא קיבלנו ארץ אחרת במקום ארץ ישראל, כמו שדובר פעמים רבות ב-150 השנים האחרונות. הן גם מדויקות בתחום תוחלת החיים הפלאית במדינת ישראל (נראה מקום ראשון בעולם, אם מחשבים רק את היהודים), ובתחום הריבוי הטבעי הפלאי בארץ ישראל שאין לו אח ורע בכל העולם כולו. גם עושר וגם פרוין.

הנבואות שבפרשה מדויקות להפליא בעניין כיבוש הארץ למרות הפלא של "וַיִּרְדְּפוּ מִכֶּם חַמְשֵׁה מְאֹד" (ויקרא טו, ח), ומדויקות בתחום של בריחת הערבים מארץ ישראל גם בתש"ח וגם בימינו אלה באופן פלאי ולא מוסבר. מפליא ומדויק בתחום הכלכלי שישאל בתהליך צמיחה כל כך חזק, במיוחד בהשוואה מול כל מדינות העולם.

למרות שכבר קראתי את הפסוקים הללו מאות פעמים, בכל פעם שאני קורא אותם אני כל כך מתרגש, וכל כך מודה לה' יתברך ששיתף אותנו בתוכניות שלו ושכרת איתנו ברית על כך. אני מחפש לומר כל יום מוזמור לתודה בשמחה, ומחכה לשבת שנוכל לומר "נשמת כל חי" בניגון. מחכה בכל תפילת י"ח לברכת מודים להודות לו על כל הטוב שהוא משפיע עלינו בכוונת מכוון.

ההודאה הזאת מתעצמת בכל כפליים כשאנחנו קוראים שכל הטוב הזה מתוכנן מלפני אלפי שנים וכתוב בתורה. כשקוראים על כל הטוב הזה מראש, מבינים שהוא לא מקרי, שהוא לא רק תוצאה של פעילות אנושית. מבינים שמדובר פה על שפע משמים שמתגלה דרך המאמץ של כל אחד ואחד מאיתנו. מדובר על שפע שאלוקים נשבע עליו בעצמו "בי נשבעתי

אין בשירת האזינו תנאי לתשובה

אי אפשר שלא להזכיר את דברי הרמב"ן (דברים לב מ) שאמר לפני 800 שנה כי זה מדהים לראות גם בגלות את ההתקיימות המדויקת של דברי התורה האלה. "ואלו היתה השירה הזאת מכתב אחד מן החוזים בכוכבים שהגיד מראשית אחרית כן, היה ראוי להאמין בה מפני שנתקיימו כל דבריה עד הנה לא נפל דבר אחד". כל שכן שהיא לא נאמרה על ידי חוזה בכוכבים, אלא על ידי משה רבנו שאמרה מפי הקב"ה. על כן אין לנו ספק שכל שאר הנבואות שכתובות בה יתקיימו על אפם ועל חמתם של הנוצרים שאומרים שאין לנו סיכוי לחזור לארץ ישראל ולחזור ולבנות את ירושלים. "אם כן, השירה הזאת הבטחה מבוארת בגאולה העתידה על כרחן של מינין (נוצרים)". עוד הזכיר הרמב"ן כי בשירת האזינו אין תנאי של תשובה. "והנה אין בשירה הזאת תנאי בתשובה ועבודה" אלא הבטחה ושבעה של ה' שתהיה גאולה אפילו אם עם ישראל לא יחזור בתשובה. היא תבוא מאליה אחר כך.

פירושי תפילות של ראש השנה

שתהא שגורה בפיו

הגמרא במסכת ראש השנה (לה ע"א) אומרת: "אמר רבי אלעזר: לעולם יסדיר אדם תפלתו ואחר כך יתפלל". וב"בית יוסף" בסימן ק' הסביר על פי הגמרא כי ההלכה הזאת נוגעת בעיקר לתפילה של ראש השנה וחגים. כל שיש הפרש יותר משלושים יום בין תפילה לתפילה צריך להכינה ולהסדירה. כך פסק בשו"ע (אורח חיים סימן ק) "תפלות של מועדות ושל ר"ח, צריך להסדיר תפלתו קודם שיתפלל, כדי שתהא שגורה בפיו".

יש מקלים במקרה שמתפללים מתוך סידור (רמ"א). אבל מרן הרב אליהו זצוק"ל הפנה את תשומת ליבנו לכך שדעת השולחן ערוך היא שצריך ללמוד את התפילה אפילו אם יש סידור בידו, כדי שיתבונן במשמעות המילים לפני שאומר אותן בתפילתו. וכן כתבו בשו"ע של רבנו זלמן וגם ב"טורי זהב", שעל אף שמקלים בשאר ימות השנה שלא להסדיר תפילה מתוך הסידור, בראש השנה חייבים ללמוד את התפילה לפני ראש השנה.

אחות קטנה תפלותיה

עורכה ועונה תהלותיה

אחות גאולה

בקהילות הספרדים נוהגים לומר לפני תפילת ערבית של ראש השנה את הפיוט "אחות קטנה". וכל המתבונן בו מבין שהכוונה היא לעם ישראל שמשול לאחות קטנה, כמו בשיר השירים. וכמו בשיר השירים, כל התפילה היא על נישואיה, שזה כמובן משל על הגאולה שמומשלת לנישואים בין הדוד לרעייה, כמו בפיוט לכה דודי.

מלכות ה' על ידי גאולת ישראל

אנו מזכירים את גאולתם של ישראל בתחילת תפילות ראש השנה, כדי

שנשים לב כי כל גילוי מלכות ה' הוא דרך מלכות עם ישראל. דרך קיבוץ גלויות בשופר גדול. דרך הסרת שיעבוד מלכויות שגם נעשית על ידי השופר הגדול. דרך הרמת קרן עם ישראל שנעשית גם היא על ידי השופר הגדול. דרך התדבקות בבורא שנעשתה אף היא במעמד הר סיני על ידי השופר הגדול של מעלה. "וקול שופר חזק מאוד".

כל הפיוט - פרטי הגאולה

המתבונן בפיוט זה יראה שבכל בית ממנו אנו מתפללים על עוד פרט מגאולת ישראל. הראשון מדבר על הרפואה: "אל נא רפא נא למחלותיה". כיוון שחלק מהגאולה היא רפואת הנפש הגוף. כאמור "כי אעלה ארצה לך ומפכותיך ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה" (ירמיהו ל טז יז).

בבית השני יש תפילה על גירוש האומות שישבות בהר הבית ובחלקי הארץ הקדושים: "עד מה תעלים עיניך ותראה. זרים אוכלים נחלותיה". הבית השלישי מדבר על נקמה באומות שהחריבו את הארץ, הגלו אותנו לבין האומות ומענים אותנו: "ושפוף חרונך באומרים ערו. וכנת ימיך פרוצו וארו. לא השאירו עוללותיה". זה שאומר הכתוב "לכן כל אכליך יאכלו וכל צריךך כלם בשבי ילכו, והיו שאסיף למשסה וכל בוזיך אתן לבז".

הבית הרביעי הוא תפילה על חזרת מלכות בית דוד: "הקם משפלות, לראש מולכת". הבית החמישי מדבר על הפסקת שיעבוד המלכויות: "מתי תעלה בפתך מבור. ומבית כלא עלה תשבר". הבית השישי מדבר על גזילת רכוש עם ישראל במשך כל הגלות: "חילה קבעו הגוי כלו. וטובה שבענו ונזוז איש לו. ולבה קרעו". הבית השביעי מדבר על כאב הריחוק מה': "וחשקה תגביר לחפץ קרבת דודה" ו"לבקש אהבת כלולותיה". הבית השמיני הוא תפילה לקיבוץ גלויות "נחה בנחת לנה רבצה" והאחרון לסיום הגלות: "חזקו וגילו כי שזר גמר. לצור הוהילו ברייתו שמר. לכם ותעלו לציון ואמר. סלו סלו כסולותיה". אמן.

מרן הרב אליהו זצוק"ל הפנה את תשומת ליבנו לכך שדעת השולחן ערוך היא שצריך ללמוד את התפילה אפילו אם יש סידור בידו, כדי שיתבונן במשמעות המילים לפני שאומר אותן בתפילתו

ארבע פעמים "ובכן"

מנהג קדמונים

בברכת "אתה קדוש" בראש השנה וביום הכיפורים אנו אומרים ארבע פעמים "ובכן". התוספת הזאת היא תוספת של קדמונים, והרמב"ם כתב שיש אומרים אותה כל עשרת ימי תשובה. "וכן יש מקומות שנהגו להוסיף בעשרת ימים אלו בברכה שלישית 'ובכן תן פחדך'. 'ובכן כו'. אבל בראש השנה וביום הכיפורים מנהג פשוט הוא להוסיף בשלישית 'ובכן תן פחדך וכו'" (הלכות תפלה פרק ב יט, וראה פירוש על כך בבית יוסף תקפב).

ובכן יתקדש שמך ה' אלהינו על ישראל עמך

התפילה הזאת היא על פי הפסוק בנבואת יחזקאל (לה כג) "והתגדלת יהתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה'". נבואה שנאמרת אחרי שעם ישראל בסייעתא דשמיא גדולה מכלה את הקמים עלינו לכלותינו, כאמור שם. והיא מלמדת שקידוש שמו של ה' בעולם נעשה באמצעות הניצחון הצבאי של עם ישראל כנגד הקמים עליו. זה מה שאנו אומרים בתפילה כל בוקר: "קדש שמך בעולמך על עם מקדשי שמך, ובשועתך מלכנו תרום ותגביה קרננו, ותושיענו בקרוב למען שמך. ברוך המקדש שמו ברבים".

ובכן תן פחדך ה' אלהינו על כל מעשיך

התפילה הזאת, לפחד של אומות העולם, מוזכרת בנבואת ישעיהו שמדברת על "נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים ונהרו אליו כל הגוים". מיד אחר כך מזכיר ישעיהו כי אדם צריך להיזהר לא להתגאות במעשי ידיו. "למעשה ידיו ישתחוו לאשר עשו אצבעותיו". הגאווה הזאת משכיחה את ה' ולכן ה' מוריד את הגאווה "כִּי יֹם לְהָ צָבָאוֹת עַל כָּל־גָּאֹה וְעַל כָּל־נִשְׂאֵי וְשָׁפְלִי". גילו כבוד ה' מפחיד את האדם הגאה, "אין אני יכולים לדור בכפיפה אחת" ולכן "בְּזֹאֵב בְּצֹרֵךְ וְהִטְמֵן בְּעֵפֶר מִפְּנֵי פֶחֶד ה' וּמִהָדָר גָּאֹנִי" (ישעיהו ב ז) ישעיהו חוזר שלוש פעמים על הפחד הזה (ישעיהו ב יט, ב כא). על הפחד ההכרחי הזה מדברת התפילה, רק מתוך הפחד יבינו הגאים כי ה' שולט בעולם ויעשו כולם אגודה אחת לעשות את רצונו בלבב שלם.

אחרי הפחד, מלכות ה' מתקבלת בשמחה

הפחד הזה לא נשאר לנצח. אחריו באה השמחה. כך אנו אומרים בהמשך התפילה "מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוֹ בְּכַבְדְּךָ. וְהַנְּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרְךָ. וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר גָּאוֹן עָנָף. עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אֲרָצָךְ. וְיָדַע כֹּל פְּעוּל כִּי אַתָּה פְּעַלְתָּ. וְיָבִין כֹּל יְצוֹר כִּי אַתָּה יְצַרְתָּ. וְיֵאמֶר כָּל אִשָּׁר נִשְׁמָה בְּאִפּוֹ: ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְלֹךְ. וּמְלֻכּוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה". אבל חיובים לזכור כי השמחה הזאת באה אחרי שלב הפחד. יש שלב של "ה' מְלֹךְ יִרְגְּזוּ עַמִּים" (תהלים צט א). ויש שלב של "ה' מְלֹךְ תִּגְלֵ הָאָרֶץ יִשְׁמְחוּ אֵימִם רַבִּים" (תהלים צז א). לפעמים יש עמים שגם בתוך השמחה מנסים להפריע. עליהם נאמר: "אֲשֶׁר לִפְנֵינוּ תִלְךְ וּתְלַקֵּט סָבִיב צְרִיו" (תהלים צז א). וכבר ראינו הרבה מזה השנה. כן אנו אומרים בפרק מ"ז בתהילים, מזמור שנאמר שבע פעמים לפני תקיעת השופר, בתחילה הכרת ה' מתוך כפייה "כִּי־הִ' עֲלִינוּ נֹרָא מְלֹךְ גְּדוֹל עַל־כָּל־הָאָרֶץ: יְדַבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וְלֵאמֹים תַּחַת רַגְלֵינוּ". אחרי התקיעה בשופר באה מלכות ה' בשמחה ובזמרה. "וְיִמְרוּ אֱלֹהִים וְיִמְרוּ לְמַלְכֵנוּ וְיִמְרוּ: כִּי מְלֹךְ כָּל־הָאָרֶץ אֱלֹהִים וְיִמְרוּ מִשְׁכִּיל".

ובכן תן כבוד לעמך

"ובכן" השלישי מדבר על השלב שמלכות ה' מתגלה דרך כבוד עם ישראל וכבוד ירושלים. על השלב הזה מדבר הנביא ישעיהו (ס ג) "כְּבוֹד הַלְבָנוֹן אֲלֵיךָ יְבֹא בְרוֹשׁ תִּדְבַר וּתְאֻשׁוּר יִחַדּוּ לְפָאֵר קִזְקוּם מְקֻדְשֵׁי וּמְקוֹם רַגְלֵי אֲכַבֵּד" ובהמשך "וְהִלְבֵנוּ אֲלֵיךָ שְׁחוֹחַ בְּנֵי מְעֻזָּךְ וְהִשְׁתַּחֲנוּ עַל־כַּפּוֹת רַגְלֵיךָ כְּלִי־מִנְאַצִּיךָ וְקִרְאוּ לְךָ עִיר ה' צִיּוֹן קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל". כולנו זוכרים את נשיא גרמניה שהשתווה ב"ד ושם" השנה לפני בני הקרבנות של עמו, וראינו בחוש ממש איך מתקיים "וְהִלְבֵנוּ אֲלֵיךָ שְׁחוֹחַ בְּנֵי מְעֻזָּךְ".

וצמיחת קרן לְדוֹד עֲבָדְךָ.

התפילה על צמיחת הקרן ועריכת הנר בנויה על הפסוק "שֵׁם אֲצִמִיחַ קָרֵן לְדוֹד עֲרֻכְתִּי נֵר לְמִשִּׁיחִי". הצמיחת הקרן היא כמובן הכבוד של עם ישראל ושל מלכות בית דוד (וכדלקמן). זה מה שאנו אומרים בתפילה. "קדש שמך בעולמך על עם מקדשי שמך, ובישועתך מלכנו תרום ותגביה קרנו, ותושיענו בקרוב למען שמך. ברוך המקדש שמו ברבים".

ועריכת נר לְבֵן יִשִׁי מְשִׁיחָךָ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ

מהו עריכת הנר לבן ישי משיחך? רש"י כתב בתהילים במקום אחר (פרק מג פסוק ג) כי הנר הזה הוא אור פניו של מלך המשיח, שהוא זהה כמו פניו של משה רבנו. וכך פירש את הפסוק "שִׁלַח־אוֹרְךָ וְאַמְתָּךְ הַקָּהָה יִחַוְנֵי יְבִיאֹנֵי אֱלֹהֵי־הַקֹּדֶשׁ וְאֶל־מִשְׁפְּחוֹתֶיךָ". ופירש רש"י "מלך המשיח שנדמה לאור שנאמר 'ערכתני נר למשיחי', ואלהיו הנביא שהוא אמיתי נביא נאמן". ויש מפרשים שהנר הזה הוא אורה של ירושלים, שמאירה מתוך אור פניו של מלך המשיח.

ובכן צדיקים יראו וישמחו וישרים יעלו. וחסידים ברנה יגלו.

ועולתה תקפיץ פיה

התפילה הזאת בנויה על התודה שנאמרה בפרק ק"ז בתהילים העוסק בקיבוץ גלויות "וּמְאָרְצוֹת לְבָצֵם מִמִּזְרַח וּמִמְעַרְב מִצְפּוֹן וּמִיָּם". קיבוץ הגלויות הזה משמח את הצדיקים וגורם עצבות לרשעים. "וְרָאוּ יִשְׂרָאֵל וְיִשְׂרִים וְיִשְׁמְחוּ וְכָל־עוֹלָה קִפְצָה פִּיהָ". קל להבין כי מי ששונא את ה' ושונא את ישראל, מצטמק ורע לו כשהוא רואה את ישראל מנצחת את כל אויביה ושואייה כיליון אחר כיליון, וישראל עולה עליה אחר עלייה.

והרשעה בקה בעשן תכלה. פי תעביר ממשלת ידון מן הארץ

גם את הדברים הללו אנו רואים עין בעין, כשראינו בתחילה את מלכות היטלר מחוסלת, ואחר כך את מלכות סטאלין מתחסלת מאליו. ובעשר השנים האחרונות אנו רואים את ה"אביב הערבי" שמחסל את כל מי שהרים יד על בני הקב"ה. בין אם זה בעירק או בלוב, במצרים או בלבנון, בסוריה או בטורקיה. "קִדְּשׁ יִשְׂרָאֵל לַה' רֵאשִׁית תְּבוּאָתָהּ כָּל אֲכָלֶיךָ יִאֲשִׁמוּ רַעָה תְבֹא אֲלֵיהֶם נָאֵם ה'" (ירמיהו ב).

וכך כתב זכריה הנביא (י"ג ב): "וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם ה' צְבָאוֹת אֱכָרִית אֶת־שְׁמוֹת הַעַצְמִים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזְכְּרוּ עוֹד וְגַם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטְּמָאָה אֲעִבִיר מִן־הָאָרֶץ". ואנו רואים זאת בתיקון מערכות המשפט בעולם שלא כורתות יותר ידיים לגנבים, ומשתדלות שלא לקבל עדות שקר כמו בעבר, מתקנות את דרכן ומתקרבות לאורחא דמיהמנותא.

למרות שכבר קראתי את פסוקי הגאולה בפרשות האלה מאות פעמים, בכל פעם שאני קורא אותם אני כל כך מתרגש, וכל כך מודה לה' יתברך ששיתף אותנו בתוכניות שלו ושכרת איתנו ברית על כך

כי אתה ה' אלהים אמת

דין ורחמים בכפיפה אחת

בתפילה של ימים נוראים אנו אומרים "וְיִשְׁתַּחֲוֶה לְבַנּוּ לְעֲבָדְךָ בְּאֵמֶת. כִּי אַתָּה ה' אֱלֹהִים אֱמֶת, וְדָבָרְךָ מְלַכְנוּ אֱמֶת וְקִים לְעַד". והדברים צריכים ביאור. וכך כתב ה"בית יוסף" (או"ח סימן תקפב) כי המילים **כִּי אַתָּה ה' אֱלֹהִים אֱמֶת** משלבות גם "דין" במילה "אלוקים" וגם "רחמים" בשם "הויה". וזה רמז למה שנעשה בעת בריאת העולם ששיתף הקב"ה בבריאת העולם דין ברחמים. שבתחילה כתוב "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ" (בראשית א). שהכול דין. ואחר כך כשראה שהעולם לא יכול להתקיים רק בדין, שיתף עימו רחמים שנאמר "אֲלֵה תוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם בַּיּוֹם עֲשׂוֹת ה' אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם" (בראשית ב).

כן היה גם עם אדם הראשון שבתחילה ה' אמר לו "וּמַעַן הִדְעַתְּ טוֹב וְרָע לֹא תֹאכַל מִפְּרִי כִּי בָיִתְךָ אֲכָלְךָ מִפְּרִי קוֹת תִּמְוֹת" (בראשית ב ז). ואחר כך שיתף רחמים ביום ראש השנה ואמר לו שיום הוא אלף שנה, ועל כן נתן לו עוד 930 שנה לחיות. ובמדרש (ילקוט תהלים רמז תתנו) "כשם שדנת אותו ברחמים כך אתה תרחם הדורות הבאים אחריו לעולם" - "לפיכך אמר דוד, רבונו של עולם אלמלא שדנת אדם הראשון בשעה שאכל מן האילן לא חיה אפילו שעה אחת, והתקנת עמו ברחמים כך התקנת עמי שאתה דן את בניו ברחמים".

ודברך מלכנו אמת וקיים לעד

ממשיך הבית יוסף ומביא בשם הכל בו "לפי שאמר מלך על כל העולם כולו בכבודך וכו' ומלכותו בכל משלה" אומר 'דברך אמת וקיים לעד' פירושו. אתה הבטחתנו בכמה מקומות בענין הגאולה שתהיה לך לבדך המלוכה ולכן אנו מבקשים שתאמת דברך כי דברך אמת וקיים לעד". אם כן זו בקשה לקיום כל דברי הנביאים בימינו. וכך צריך לכוון בתפילה.

פקידת שרה – ישמעאל ואבימלך

ביום הראשון אנו קוראים 'וה' פקד את שרה', וזו בשורה משמחת. אבל בהמשך הקריאה יש דברים מעציבים על ישמעאל. 'ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה לאברהם מצחק' ומנסה להרוג את יצחק ולקחת את הירושה. וכך כל הסיפור על אבימלך מלך פלישתים שבכל פעם שיצחק מביא ברכה במציאת מאה שערים ופותח בארות מים, הם סותמים את הבארות ושוטמים את יצחק.

וחכמינו תיקנו לקרוא את הפרשיות הללו ביום ראש השנה שבו היה אדם הראשון בגן עדן. כדי שנדע בתוך גן עדן יש גם נחשים, ואלו שלוחיהם. כך אנו קוראים על לידת שמואל בהפטרה, ואת תפילת חנה על כל הקמים על בנה ועל צאצאיו להפילים. החל מפנינה אחותה, וכלה בעלי חושב כי שמואל חייב מיתה בגלל שהורה הלכה בפניו. חנה מסיימת את שירתה במילים 'ה' יַחַתּוּ מְרִיבָיו עֲלָיו בְּשָׁמַיִם יִרְעַם ה' יְדִין אֶפְסֵי אֲרָץ וַיִּתֶן עֹז לְמַלְכּוֹ וַיְבָרֵם קֶרֶן מְשִׁיחוֹ'.

קליפה קודמת לפרי

ביום השני אנחנו קוראים על העקידה מצד אחד, על הברכה הגדולה שאלוקים נשבע לאברהם בהר המוריה. שבועה שעליה באים כל הזכרונות בתפילת ראש השנה ויום הכיפורים. 'ברוך אתה ה' זוכר הברית'. אחר כך נאמר בפרשה כי נולדים לנחור אחי אברהם שמונה ילדים מאשתו וארבעה מהפילגש. והסביר רש"י כי זאת הקליפה הקודמת לפרי. שמונה שבטים ליעקב מהנשים, וארבעה בנים ליעקב מזלפה ובלהה. וכל זה המשך למה שנאמר בתחילה (עיי'נן אור החיים הקדוש שם).

הגן יקיר לי

ההפטרה של היום השני של ראש השנה היא כולה פלא פלאים. זכינו לראות את ההתגשמות של כל מילה ומילה שנאמרת בהפטרה הזאת, וצריך לזכור כי הנבואה מדברת על זכירת אפרים. 'הגן יקיר לי אפרים' אם ילד שעשעיים פי מדי דברי בו זכר אפגנו עוד על פן המו מעי לו רחם ארמנו נאם ה'. אפרים ומנשה, בניה של רחל, היו מהשבטים היותר חוטאים בעם ישראל, אפילו אותם ה' אוהב אהבת עולם ומקיים בהם "עוד אבנה ונבנית בתולת ישראל עוד תעדי תפני ויצאת במחול משחקים", אלוקים מקיים בהם "הנני מביא אותם מארץ צפון וקבצתיים מן ארץ ארץ עם ענר ופסח הרה וילדת יחדו קהל גדול ישובו הנה", ומקיים בהם "עוד תשעי קרמים בהרי שמרון נטעו נטעים ונחלו" (ירמיה לא).

הרם קרן ישראל עמך

אחרי תקיעת שופר של מיושב אנו אומרים "אשרי העם יודעי תרועה, ה' באור פניו יהלכנו" ומזכירים את הרמת קרן עם ישראל "כי תפארת עמנו אהה, וברצונך תרום קרננו וחוזרים ומזכירים את הרמת קרן המשיח "ויתן עז למלכו ויברם קרן משיחו". וכן הזכרנו כי בתפילה ימים נוראים נאמר "וצמיחת קרן לדוד עבדך".

כל זאת, כי הרמת קרן ישראל היא הרמת קרן ה'. כך אנו אומרים כל יום בתפילה: "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו תרום בישועתך. פי לישועתך קוינו כל היום". זו ישועת ה' וזו ישועתנו אנו. זו הרמת קרן משיח ה' וזו הרמת קרן עם ישראל. בחינת "תן כבוד לעמך".

והיה רצון שיראו עינינו וישמח לבנו פי בשם קדשו בטהונו. אמן ואמן.

מפעל התנ"ך

החלה ההרשמה למחזור החדש של מפעל התנ"ך. במסגרת זו לומדים את כל התנ"ך עם פירוש רש"י בשנה, ונבחרים שנים עשר מבחנים.

פרטים והרשמה בטל' 052-8630212

ספר "חק ליעקב - המשמרה"

להשיג בטל' 02-6519520

סיפורים על הרב זצ"ל

לא מתכבד בקלון חברו

סיפור הרב חיים בן שושן: בראש השנה היה הרב זצ"ל לאחר בר-מצווה שערך בבית כנסת "צופיון" בירושלים, והזמינו לשם בעל תוקע מיוחד כדי לתקוע בשופר. אותו אדם אכן הגיע, בירך את הברכות, אך אין קול ואין עונה - הוא לא מצליח לתקוע.

מיד שאלו: "נו.. נו.. משהו יודע לתקוע?", ובמקום שאין איש השתדל להיות איש. הרב קם והתחיל לתקוע. ברוך ה', הרב תקע באופן מעולה כמה תקיעות, כדי שלא יהיה הפסק בין הברכה לתקיעה, ולאחר מכן הוא עשה את עצמו כאילו גם הוא לא מצליח לתקוע. הוא אמר בלבו: היהודי הזה יושב שם בוש ונכלם, אתן לו הרגשה טובה. ועכשיו, אחרי שנפתח הפתח והצלחתי לתקוע, אולי גם הוא יצליח לעשות כן. הרב קרא לאותו בעל תוקע, שיעלה לנסות את כוחו, ואכן הפעם הוא הצליח.

זרזים מקדימים לתפילה

סיפור עוזי ברנע, גבאי בבית הכנסת "היכל יעקב": ראש השנה במחיצת הרב אליהו זצ"ל היה חוויה של קדושה והתעלות. עיקר הזיכרון שלי מראש השנה בכל שנה הוא מסירות הנפש והגוף הבלתי נגמרת והבלתי מובנת של הרב. בלילה הראשון של החג היה הרב מתפלל ודורש בבית הכנסת שלו, "היכל יעקב" שבקריית-משה.

השכם בבוקר הגענו כדי לקחת את הרב לבית הכנסת שלו לתפילת ותיקין. במהלכה היה הרב מראה לתוקע את סדר התקיעות. לאחר התפילה, כשכולנו היינו הולכים לעשות קידוש ולנוח, הרב היה מומשיך מיד ללא קידוש ועולה לבית הכנסת העליון, שהתפילה שם החלה בזמן הרגיל. שם היה הרב דורש וסומך לתוקע, והיה נשאר עמם עד לסיום התפילה בשעה 11:30 בערך.

הרב היה הולך לביתו לאכול ארוחת חג, שארכה פחות משעה, כיוון שבשעה 12:30 כבר הגענו לקחת את הרב להליכה בת כשעה לבית הכנסת של אחיו הרה"ג נעים שליט"א בשכונת הבוכרים.

לאורך כל הדרך ליוו את הרב אנשים רבים, בסבב הם היו עוברים ליד הרב ושואלים שאלות שהכינו מראש. הרב ענה לכל השואלים, למרות ההליכה המאמצת. השואלים מתחלפים והמשיב יחיד.

כשהגענו לבית הכנסת של הרב נעים היינו קוראים את כל ספר התהילים, מתפללים מנחה ותשליך, ומשם צועדים לרחוב רש"י ליישיבת המקובלים "ניו ברמה" של המקובל הרה"ג דרזי זצוק"ל, שם התפלל הרב בסידור כוונות הרש"ש, יחד עם מניין מכוונים.

לאחר התפילה הארוכה צעדנו חזרה מותשים לכיוון קריית-משה, ושוב, מטר של שאלות בלתי פוסק היה מופנה לרב. כשלא היו שאלות היה הרב מנעים לנו את הדרך בסיפורים, שכל אחד מהם היה סיפור עם ערך. כך היינו עושים גם ביום השני, אלא שביום זה היה הרב מתפלל מנחה בבית כנסת "מוסיון" ואחר כך נותן שם דרשה ברוב עם כשהוא לבוש בגלימתו הלבנה. לחבריי ולי נדרשו כמה ימי התאוששות אחרי ראש השנה מההליכה ומהתפילות, אבל הרב היה מגיע כבר ביום למחרת לבית הכנסת לסליחות ולתפילת ותיקין.

תשובה כהלכה

אצירה שמר. במה להתחזק באלול תשיף? לקום מוקדם.

סיפור מעולה. האם אפשר ונכון סבחינת ההלכה להחליף נוסח בתפילה? קל לי יותר לכוון עם סידור שיש בו פירוש המילים, ואין אותו בנוסח שאני מתפלל. הידור מצווה להחליף לסידור שיש בו פירוש תפילה. רק לשים לב שבשעת תפילת י"ח לא ראוי לעיין בפירוש, רק לפני או אחרי תפילת י"ח.

מעלות הקורונה. אילו פרקי תהילים מומלץ לקרוא בתקופתנו, תקופת הקורונה? חמש עשרה שיר המעלות.

שניה לראש. במחזור 'קול אליהו' כתוב להדר בראש כבש, ואם אין ייקח של תרנגול, רק לא דג ועז. מה לגבי ראש פרה (אולי מזכיר את חטא העגל)? האם מוח נחשב ראש? אין חשב בראש פרה. ומוח נחשב ראש.